

ODBAČENA INICIJATIVA ZDRAVSTVENE USTANOVE XY ZA OCENU USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI ODREDBE PKU ZA ZDRAVSTVENE USTANOVE KOJA PROPISUJE PRAVO ZAPOSLENOG NA DODATAK NA PLATU ZA RAD NEDELJOM

Ustavni sud je na sednici održanoj 31. marta 2016. godine, *Zaključkom broj IUo274/14 odbacio, kao očigledno neosnovanu, inicijativu za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 96. stav 1. tačka 3) Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Srbija, sa proširenim dejstvom („Sl. glasnik RS”, br. 36/10, u daljem tekstu: PKU iz 2010).*

Imajući u vidu da je u toku postupka pred Ustavnim sudom **stupio na snagu Poseban kolektivni ugovor za zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave („Sl. glasnik RS” br. 1/2015, u daljem tekstu: važeći PKU), koji sadrži istu odredbu (član 95. stav 1. tačka 3), Ustavni sud je, istovremeno, odbacio kao očigledno neosnovanu, inicijativu za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 95. stav 1. tačka 3) važećeg PKU.**

Naime, članom 96. stav 1. tačka 3) PKU iz 2010, odnosno član 95. stav 1. tačka 3) važećeg PKU propisano je da **zaposleni ima pravo na dodatak na platu za rad nedeljom, u iznosu od 20% od osnovne plate. Zdravstvena ustanova XY (u daljem tekstu: inicijator) je Ustavnom sudu podnela inicijativu za ocenu ustavnosti i zakonitosti ove odredbe.**

Ocena ustavnosti osporene odredbe **tražena je u odnosu na član 60. Ustava Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/06) kojim je utvrđeno da se jemči pravo na rad, u skladu sa zakonom,**

da **svako ima pravo na slobodan izbor rada, da su svima pod jednakim uslovima dostupna sva radna mesta, da svako ima pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i pravičnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa, sa se niko tih prava ne može odreći, da se ženama, omladini i invalidima omogućuje posebna zaštita na radu i posebni uslovi rada, u skladu sa zakonom.**

važno

S tim u vezi, **inicijator je naveo da su zaposleni koji rade u smenama, te prema rasporedu rade u nedelju, privilegovani u odnosu na zaposlene kojima nedelja nije radni dan, odnosno koji ne rade u smenama, jer pravo na nedeljni odmor u toku nedelje i uvećanje plate za rad nedeljom predstavljaju dupliranje prava.**

Ocena zakonitosti osporene odredbe tražena je u odnosu na **član 5. stav 2) Zakona o platama u državnim organima i javnim službama („Sl. glasnik RS”, br. 34/01, ... i 99/14) koji propisuje da se dodatak na platu iz stava 1. tač. 2)-5) ovog člana obračunava i isplaćuje u visini utvrđenoj propisima o radu.** Prema navodima inicijatora, *Poseban kolektivni ugovor za zdravstvene usta-*

nove (PKU) ne spada u propise u radu, već su propisi o radu *Zakon o radu*, *Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu*, *Zakon o državnim i drugim praznicima u RS*, *Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju* i mnogi drugi. Inicijator dalje navodi da *Zakon o radu* ne predviđa dodatak na platu za rad nedeljom, a kako PKU nije propis o radu, propisivanje ovog dodatka PKU-om je nezakonito.

važno

Povodom navedene inicijative, *Ustavni sud* je našao da se odredbom člana 60. Ustava jemči pravo na rad u skladu sa zakonom, a da iz odredaba *Zakona o radu* („Sl. glasnik RS”, br. 24/05,... i 75/14) proizlazi da se prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa uređuju i kolektivnim ugovorom, kojim se zaposlenom ne mogu utvrditi manja prava i nepovoljniji uslovi rada od prava i uslova utvrđenih zakonom, a da se mogu utvrditi veća prava i povoljniji uslovi rada od prava i uslova utvrđenih zakonom, kao i druga prava koja nisu utvrđena zakonom, osim ako to nije zakonom drugačije određeno. Stoga po nalaženju *Ustavnog suda* ne stoji navod inicijatora da poseban kolektivni ugovor ne spada u propise o radu i da je osporena odredba nezakonita jer *Zakon o radu* ne predviđa dodatak za rad nedeljom.

Naime, članom 1. *Zakona o radu* propisano je da se prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, odnosno po osnovu rada, uređuju ovim zakonom i posebnim zakonom, u skladu sa ratifikovanim međunarodnim konvencijama, kao i da se prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa uređuju i kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, a pravilnikom o radu, odnosno ugovorom o radu – samo kada je to ovim zakonom određeno. Dalje, članom 104. stav 1. *Zakona o radu*, propisano je da zaposleni ima pravo na odgovarajuću zaradu, koja se utvrđuje u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu, dok je članom 105. navedenog zakona propisano da se zarada iz člana 104. stav 1. ovog zakona sastoji od zarade za obavljeni rad i vreme provedeno na radu, zarade po osnovu doprinosa zaposlenog poslovnom uspehu poslodavca (nagrade, bonusi i sl.) i drugih primanja po osnovu radnog odnosa, u skladu sa opštim aktom i ugovorom o radu. Takođe, članom 108. stav 1. tač. 1-4) *Zakona o radu*, propisani su osnovi za uvećanje zarade, dok je stavom 4. navedenog člana *Zakona o radu* propisano da opštim aktom i ugovorom o radu mogu da se

utvrde i drugi slučajevi u kojima zaposleni ima pravo na uvećanu zaradu, i primera radi navodi pravo na uvećanu zaradu za rad u smenama.

važno

Ustavni sud dalje nalazi da je *Zakonom o radu* propisano pravo zaposlenog na nedeljni odmor (bez obzira u koji dan u nedelji pada), pravo na zaradu i pravo na uvećanu zaradu u visini utvrđenoj opštim aktom i u slučajevima koji nisu izričito propisani zakonom kad su ti slučajevi propisani opštim aktom i ugovorom o radu. Osporenim odredbom propisano je pravo na uvećanje zarade zaposlenom po osnovu rada nedeljom. Kako pravo na nedeljni odmor i pravo na uvećanje zarade za rad nedeljom predstavljaju dva različita prava zaposlenog, po različitim osnovama koji se ne isključuju, to po nalazu *Ustavnog suda* osporena odredba predstavlja utvrđivanje drugih prava koja nisu utvrđena zakonom i nije u suprotnosti sa *Ustavom* i zakonom, jer u propisima u radu ne postoje ograničenja po pitanju osnova za dodatak na platu.

Imajući u vidu da je inicijator naveo i da su zaposleni koji rade u smenama, te prema rasporedu rade u nedelju, privilegovani u odnosu na zaposlene kojima nedelja nije radni dan, odnosno koji ne rade u smenama, *Ustavni sud* je ukazao na činjenicu da pitanje primene propisa u praksi, odnosno da li su privilegovani oni zaposleni koji rade u smenama i po rasporedu rade u nedelju, nije ustavnosudsko pitanje, već je to pitanje u nadležnosti poslodavca – direktora zdravstvene ustanove. Ovde je *Ustavni sud* pre svega imao u vidu odredbu člana 76. stav 1. *Zakona o zdravstvenoj zaštiti* („Sl. glasnik RS”, br. 107/05, 72/09 – dr. zakon, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12... i 96/15) koji propisuje da je zdravstvena ustanova dužna da u okviru utvrđenog nedeljnog rasporeda rada i radnog vremena pruža zdravstvenu zaštitu radom u jednoj, dve ili više smena, u skladu sa delatnošću zdravstvene ustanove, o čemu odluku donosi direktor zdravstvene ustanove. Shodno tome, zdravstvena ustanova, odnosno direktor je dužan da obezbedi odgovarajuću rotaciju zaposlenih koji rade po smenama, kako bi rad nedeljom bio jednako zastupljen kod svih zaposlenih, odnosno kako ne bi bilo privilegovanih.

(stručna saradnica **Milica Bondžić** – dipl. pravnik u Ministarstvu zdravlja; 16.05.2016. god.)